

СХВАЛЕНО
Педагогічною радою
ДМШ №1 ім. П. Майбороди

ЗАТВЕРДЖЕНО
Директор ДМШ№1
ім. П. Майбороди

Протокол №1
від 05 вересня 2022р.

_____Є.Дудник
наказ № 26/1- Д
від 05 вересня 2022р.

**Освітня програма з музичного мистецтва
Полтавська дитяча музична школа №1 імені П.
Майбороди
Полтавської міської ради
початкового (елементарного) підрівня ,
складена на основі типової навчальної програми
«Музичний інструмент гітара»**

Полтава
2022

ВСТУП

Навчальна програма з навчальної дисципліни **«Музичний інструмент гітара»** розроблена з урахуванням вимог до обсягу та результатів навчання, передбачених Типовими освітніми програмами елементарного підрівня початкової мистецької освіти з музичного мистецтва (наказ Міністерства культури України від 24.04.2019 р.№ 352), містить загальний нормативний зміст, обсяг та нормативні результати навчання учнів гри на гітарі, а також окреслює рекомендовані підходи до планування й організації освітнього процесу в класі гітари.

В навчальній програмі визначено мету, завдання та принципи навчання, обумовлені особливостями вивчення навчальної дисципліни, формі і засоби поточного та підсумкового контролю, рекомендації щодо їх проведення, критерії оцінювання рівня досягнень результатів навчання учнів з урахуванням компетентнісного підходу до навчання, концентровано розкриваються особливості організації вивчення програмового матеріалу тощо.

Нормативний зміст та нормативні результати навчання розподіляються за роками навчання з логічною послідовністю викладення та визначенням орієнтовного розподілу годин на вивчення модулів навчальної дисципліни.

Типова навчальна програма орієнтована на здобуття базових навичок гри на гітарі в мистецьких школах (музичних школах, музичних відділеннях шкілмистецтв), а також може бути використана іншими суб'єктами освітньої діяльності, які реалізують програми позашкільної освіти за мистецьким напрямом. Опанування нормативного змісту типової навчальної програми забезпечить учням можливість застосовувати набуті в процесі навчання компетентності для творчої самореалізації в повсякденному житті, а також продовжити навчання на наступному підрівні початкової мистецької освіти загально-мистецького або початкового професійного спрямування за фахом.

Нормативний термін навчання за типовою навчальною програмою становить 4 роки для учнів, які розпочали навчання в 6-7 років. Для учнів, які розпочинають навчання за програмою в старшому віці, нормативний термін навчання може бути скорочений на 1-2 роки. У цьому разі навчальний матеріал, передбачений програмою на неохоплений період, ущільнюється викладачем шляхом відведення на вивчення модулів меншої кількості годин, що відображається в індивідуальному журналі учня.

Для учнів з особливими освітніми потребами тривалість опанування змісту навчання, передбаченого типовою навчальною програмою, визначається індивідуальним темпом набуття учнем/ученицею відповідних компетентностей. Нормативний зміст типової навчальної програми базується на музично-виконавських традиціях сучасних досягнення національної та світової мистецьких шкіл провідних гітаристів-виконавців, композиторів та доробку видатних українських викладачів сучасної гітарної школи; враховує актуальні потреби особистості у творчому самовираженні, формуванні образного мислення та емоційно-естетичного досвіду, що сприяє вільному та творчому розвитку особистості учнів.

Типова навчальна програма може бути основою для розроблення викладачем робочої навчальної програми з навчальної дисципліни **«Музичний інструмент гітара»**. У робочій навчальній програмі, розробленій на основі цієї типової навчальної програми, викладач деталізує, конкретизує та адаптує нормативний зміст дисципліни, передбачений типовою навчальною програмою, відповідно до місцевих умов і потреб учня/учениці, визначає організаційні форми проведення та види навчальних занять, комплекс художньо-педагогічних технологій та методів викладання, необхідне методичне забезпечення, форми та засоби контролю якості знань учнів з урахуванням індивідуального підходу. А також викладач може реалізувати власний алгоритм викладання шляхом перерозподілу нормативного змісту навчання та зміни послідовності викладання навчального матеріалу дисципліни за модулями, уточнення додаткових

обсягів навчального матеріалу та результатів навчання понад визначені типовою навчальною програмою.

Мета та завдання, навчальної програми з навчальної дисципліни «Музичний інструмент гітара»

Навчальна програма орієнтована на формування в учнів базових навичок гри на гітарі, розвиток музично-естетичної культури, прищеплення інтересу до музичного виконавства та мистецтва, формуванню слухацької та виконавської культури, можливості сприймати образний зміст музики і втілювати його в різних видах інструментально-виконавської діяльності, мотивації подальшого навчання гри на гітарі.

Завдання типової навчальної програми – надати викладачу інструментарій для розроблення робочої навчальної програми та організації проведення занять з навчання гри на гітарі.

Нормативний зміст типової навчальної програми складається зі змісту навчання, розподіленого за роками навчання та модулями, переліку компетентностей (*здатності виконувати певні завдання за допомогою*

сформованих знань, умінь, навичок, розуміння, ставлення), визначених у термінах результатів навчання, що має продемонструвати учень/учениця після засвоєння навчальної дисципліни.

Форми організації освітнього процесу

Освітній процес з навчальної дисципліни «Музичний інструмент гітара» здійснюється у формі навчальних занять, заходів поточного та підсумкового контролю. Основною формою занять є *індивідуальний урок*.

Навчання проводиться за модулями. Кожен модуль передбачає формування певної частини компетентностей, що стають основою для подальшого навчання та досягнення нормативних навчальних результатів після завершення опанування типової навчальної програми.

Для моніторингу рівня навчальних досягнень учнів застосовуються форми **поточного та підсумкового контролю**.

Поточний контроль здійснюється: під час навчальних занять (поурочний контроль); за підсумками кожного модуля (модульний контроль).

Поточний контроль може здійснюватися у формі контрольних уроків, прослуховувань, заліків, у тому числі технічних. Для забезпечення якості навчання технічний залік рекомендовано проводити на третьому-четвертому роках навчання (протягом 7 – 9 модулів).

Підсумковий контроль здійснюється після завершення кожного року навчання.

На 1 і 2 роках навчання захід підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Музичний інструмент гітара» є складовою комплексного іспиту, відповідно до типової освітньої програми, та передбачає узагальнення інформації щодо динаміки зростання рівня навчальних досягнень учня/учениці за кожен навчальний рік.

На 3 році навчання підсумковий контроль здійснюється під час контрольного заходу, що передбачає перевірку навчальних досягнень з навчальної дисципліни «Музичний інструмент гітара».

Підсумковий контроль після завершення 4 року навчання проводиться у формі іспиту з навчальної дисципліни «Музичний інструмент гітара», на якому здійснюється перевірка досягнених учнем/ученицею навчальних результатів та зіставлення їх з конкретними нормативними результатами навчання, визначеними типовою або робочою навчальною програмою.

Перший рік навчання

Мета першого року навчання – формування в учнів зацікавленості до гри на гітарі; *постановка* виконавського апарату; *вивчення* основ звуковидобування; *набуття* навичок гри «*p-i-t-a*» (правою рукою) та навичок нескладного рівня під час гри лівою рукою; *робота* над якістю звука, метроритмічним відчуттям та практичним застосуванням нотної грамоти під час гри на гітарі.

Розподіл змісту типової навчальної програми за модулями

Назва модуля	Зміст навчання	Результати навчання
<p>Модуль 1. <i>Знайомство з інструментом.</i> <i>Донотний період навчання.</i></p>	<p>Загальні відомості про інструмент. Історія виникнення.</p> <p>Будова гітари: основні характеристики.</p> <p>Правила посадки та положення інструмента із застосуванням підгітарника чи підставки для ноги. Постановка рук.</p> <p>Способи звуковидобування правою рукою <i>tirando</i> та <i>apoyando</i>.</p> <p>Відтворення звуків на «відкритих» струнах без нот з чергуванням пальців. Слуховий аналіз: відтворення простих ритмічних малюнків</p> <p>Правила догляду та поводження з інструментом.</p>	<p>Знає будову інструмента, позначення струн.</p> <p>Тримає гітару в правильному положенні.</p> <p>Правильно ставить праву руку на струни та застосовує підгітарник чи підставку для ноги.</p> <p>Грає на відкритих струнах нескладний музичний матеріал, чергуючи пальці правої руки в різній послідовності.</p> <p>Відтворює звуки із застосуванням способу <i>tirando</i> та <i>apoyando</i></p> <p>Грає на одній струні по слуху музичні фрагменти з простим ритмічним малюнком (повторюючи за викладачем або проговорюючи).</p> <p>Демонструє правильний догляд та поводження з інструментом.</p>
<p>Модуль 2. <i>Відтворення нотного тексту.</i></p>	<p>Розташування нот на «відкритих» струнах. Позначення струн.</p> <p>Позначення пальців («p-i-ma»).</p> <p>Застосування нотної грамоти для відтворення музичного тексту з різними тривалостями.</p> <p>Елементарний музичний синтаксис: мотив, фраза, акцент. Музичні фрагменти з дводольним та чотиридольним розміром.</p> <p>Правила публічного виступу.</p>	<p>Точно відтворює нотний текст, у тому числі з позначенням струн.</p> <p>Грає по нотах окремі звуки та музичні фрагменти з відтворенням чергувань половинної та четвертної тривалостей.</p> <p>Відтворює окремі музичні мотиви та фрази як цілісні фрагменти. Правильно виконує акцент у музичній фразі.</p> <p>Зосереджує увагу на завданні, що виконує.</p>

<p>Модуль 3. Організація первинних апlickатурних навичок.</p> <p>Гра двома руками*.</p>	<p>Функція лівої руки під час гри на гітарі. Назви пальців лівої руки «1-2-3-4».</p> <p>Положення пальців лівої руки відносно ладу.</p> <p>Основи вільного виконавського апарату лівої руки: притискання та звільнення струни пальцями лівої руки. «Закрите» та «відкрите» положення струни.</p> <p>Розташування окремих нот на грифі гітари.</p> <p>Елементарні апlickатурні формули пальців правої руки (з використанням пальця «р» у басу та чергуванням «і»-«т»-«а» на перших трьох струнах: «р-і», «р-т», «р-а»).</p> <p>Прості ритмічні поєднання під час гри двома руками.</p>	<p>Правильно розташовує пальці лівої руки на ладах. Досягає правильного звучання шляхом точного розташування пальців на ладах. При цьому не перенапружує м'язи рук.</p> <p>Відтворює окремі ноти лівою рукою.</p> <p>Правильно застосовує апlickатуру в правій руці в межах вивчених апlickатурних формул.</p> <p>Виконує двома руками окремі мотиви і музичні фрази з простими ритмічними малюнками (половинні, четвертні та восьмі тривалості).</p>
--	---	---

*Початок введення лівої руки залежить від здібностей та індивідуальних можливостей учня/учениці і може бути раніше (або пізніше) ніж друга половина навчального року.

Завдання підсумкового контролю

Грає напам'ять 2 п'єси (на вибір викладача) з простими ритмічними малюнками в межах опанованого навчального матеріалу.

Підсумок першого року навчання:

демонструє правильну посадку з інструментом та положення рук; інтонаційно вірно відтворює нотний текст, досягаючи якісного звучання; грає ритмічно; виконує п'єси як цілісні музичні твори.

Другий рік навчання

Мета другого року навчання – *синхронізація* роботи правої та лівої рук; *опанування* плавного з'єднання звуків (плавний перехід зі струни на струну), горизонтального (гамоподібного) руху, гри подвійними нотами; *продовження роботи над:* контролюванням виконавського апарату (усвідомлене застосування способу *tirando* та/або *arroyando*); якістю звука; вдосконаленням навичок гри пальцем «р» та чергування «**i-m**», «**i-m-a**»; практичними навичками роботи лівої руки та вивченням нот у межах першої позиції; *розуміння* принципу налаштування інструмента (без тюнера).

Розподіл змісту типової навчальної програми за модулями

<p>Модуль 4. <i>Удосконалення техніки гри двома руками. Основи формування образного мислення.</i></p>	<p>Розширення діапазону застосування лівої руки: розташування нот на грифі в межах першої позиції. Особливості постановки рук відповідно до нових технічних завдань.</p> <p>Збереження якості звука під час переміщення лівої руки по грифу.</p> <p>Синхронна гра двома руками музичних фрагментів з висхідним та низхідним рухом. Технічний прийом короткого арпеджіо.</p> <p>Нотний текст з випадковими знаками альтерації (дієз, бемоль, бекар).</p> <p>Музичні фрагменти з тридольним розміром та ритмом нота з крапкою. Основи самостійного розбору нотного тексту.</p> <p>Передача грою простих художніх образів.</p>	<p>Вільно переміщує пальці лівої руки в межах першої позиції під час виконання музичного фрагменту. Демонструє якісне звуковидобування.</p> <p>Синхронно грає двома руками музичні фрагменти з висхідним та низхідним рухом та із застосуванням прийому короткого арпеджіо.</p> <p>Плавно сполучає звуки під час переходу зі струни на струну.</p> <p>Виконує по нотах нескладні музичні твори з випадковими знаками альтерації, тридольним розміром та ритмом нота з крапкою.</p> <p>Грає самостійно розібраний нотний текст на власний вибір або за рекомендацією викладача.</p> <p>Вірно передає характер твору, який грає, створюючи художній образ.</p>
--	---	--

Модуль 5. Формування навичок гри багатоголосся в гармонічному та мелодичному викладі (гра з басами тощо).	Гами <i>C-dur, a-moll, G-dur, e-moll</i> у межах однієї-двох октав до V ладу з використанням аплікатури з відкритими струнами (без зміни позиції).	Грає гами <i>C-dur, a-moll, G-dur, e-moll</i> у межах однієї-двох октав до V ладу з використанням аплікатури з відкритими струнами (без зміни позиції) з використанням простих ритмічних формул, що містять чверті та восьмі.
	Інтервали правою рукою в гармонічному та мелодичному викладі з використанням басів (переважно на відкритих струнах). Ритмічні малюнки та ритми з паузами в темпах <i>andante</i> і <i>moderato</i> . Гра на слух простих мелодій.	Виконує інтервали правою рукою в гармонічному та мелодичному викладі з використанням басів (переважно на відкритих струнах). Виконує музичні твори з попередньо вивченими ритмічними малюнками, у тому числі з використанням пауз у темпах <i>andante</i> і <i>moderato</i> . Повторює на слух зіграні викладачем або почуті в запису мелодії.

Завдання підсумкового контролю

Грає напам'ять не менше 2-х п'єс (на спільний вибір викладача і учня) з ритмічними малюнками, використанням інтервалів та басів у розмірах і темпах у межах опанованого навчального матеріалу.

Підсумки другого року навчання: виконує п'єси з дотриманням визначених нотним записом темпів,

безпомилково відтворює висоту звуків; чисто виконує інтервали, синхронно відтворює мелодичні звуки з басами

з дотриманням ритмічних малюнків; досягає точного відтворення музичного тексту завдяки правильному

застосуванню аплікатурних формул; під час гри контролює виконавський апарат, не «затискає» руки; грає в характері, виступає з настроєм.

Третій рік

Мета третього року навчання – *опанування* елементів арпеджованої та акордової фактур, хроматичного руху, гри мажорних та мінорних гам без зміни позицій, прийому «натуральний флажолет», а також техніки з'єднання позицій; *виконання* багатоголосних п'єс (з басами, подвійними нотами, акордами тощо); *набуття* навичок самостійного розбору нескладних творів; *продовження роботи над удосконаленням* виконавського апарату, метроритмічного відчуття, навичок гри *tirando* й *arroyando* та читання нот з листа; *подальше вивчення* розташування нот на грифі.

Розподіл змісту типової навчальної програми за модулями

Назва модуля	Зміст навчання	Результати навчання
Модуль 6. <i>Ускладнені ритмічні малюнки, тембр, реєстри. Розширення діапазону гри лівою рукою. Натуральні флажолети.</i>	<p>Сила звука: динамічні відтінки <i>f-p</i>.</p> <p>Прийом гри «натуральний флажолет» на VII та XII ладах.</p> <p>Можливості зміни тембру гітари. Гра біля підставки та грифа.</p> <p>Розташування нот на грифі в межах до X-XII ладів.</p> <p>Гами <i>G-dur</i>, <i>D-dur</i> та <i>A-dur</i> у другій позиції в межах двох октав.</p> <p>Повне та ламане арпеджіо.</p> <p>Правила виконання залігованих нот.</p> <p>Шістнадцята тривалість.</p> <p>Ускладнені ритмічні малюнки (дуолі, тріолі, квартолі, пунктирний ритм) на одній ноті.</p>	<p>Грає музичний матеріал з використанням динамічних відтінків <i>f-p</i>.</p> <p>Знає, що таке «натуральний флажолет» та як він позначається в нотах, виконує натуральні флажолети на VII та XII ладах.</p> <p>Вміє змінювати тембр гітари за допомогою гри біля підставки та грифу.</p> <p>Грає музичні фрагменти в діапазоні до X-XII ладу.</p> <p>Грає вивчені гами в другій позиції.</p> <p>Точно й усвідомлено відтворює пунктирний ритм, ритм з залігованими нотами, дуолі, тріолі, квартолі на одній ноті.</p>

<p>Модуль 7. Удосконалення виконавської техніки. Позиційний перехід. Акорди.</p>	<p>Техніка з'єднання позицій.</p> <p>Мажорні гами, що передбачають зміну позицій (<i>C-dur, D-dur</i> за аплікатурою А. Сеговії).</p> <p>Арпеджіо в різних ритмічних формулах на основі опанованого матеріалу.</p> <p>Твори в темпах <i>lento</i> та <i>allegretto</i>.</p> <p>Базові мажорні та мінорні акорди в першій позиції.</p> <p>Музичний синтаксис. Фразування.</p> <p>Техніка утримання довгих звуків лівою рукою під час гри дрібними тривалостями правою</p> <p>Слуховий аналіз власного виконання, записаного на зовнішній пристрій.</p>	<p>Демонструє початкові навички з'єднання позицій. Правильно застосовує зміну позицій під час гри вивчених мажорних гам за аплікатурою А. Сеговії.</p> <p>Виконує нескладні етюди та інший музичний матеріал з використанням техніки арпеджіо в різних ритмічних формулах.</p> <p>Правильно використовує аплікатуру під час виконання базових мінорних та мажорних акордів у першій позиції.</p> <p>Грає музичні твори в темпах <i>lento, allegretto</i>.</p> <p>Під час гри музичного твору дотримується правил фразування. Демонструє цілісне розуміння твору, що виконує. Під час гри контролює виконавський апарат (коригує незручності посадки та постановки).</p> <p>Під час виконання багатоголосного музичного матеріалу контролює рух двох голосів.</p> <p>Аналізує власне виконання музичного твору, називає неточності, виявлені під час його прослуховування, у межах опанованих технічних навичок</p>
---	---	--

Завдання підсумкового контролю

Грає напам'ять не менше 2-х різнохарактерних творів (на спільний вибір викладача і учня) зі зміною позиції, тембру, ускладненими ритмічними малюнками, використанням акордів у розмірах і темпах у межах опанованого навчального матеріалу.

Підсумки третього року навчання: передає образ музичного твору через динамічні відтінки, темп та точне відтворення ритмічних малюнків; точно відтворює звуки відповідно до нотного тексту; дотримується правильного фразування; демонструє впевненість під час гри на сцені (перед аудиторією).

Четвертий рік

Мета четвертого року навчання – робота над удосконаленням техніки гри обома руками та їх синхронізації; подальший розвиток почуття ритму; специфічні гітарні прийоми: баре (мале та напівбаре), rasgueado; опанування специфічного гітарного способу-прийому гри legato; літерні позначення акордів; розвиток технічних навичок виконання гамоподібної, акордовогармонічної та акордово-арпеджованої фактури.

Розподіл змісту типової навчальної програми за модулями

Назва модуля	Зміст навчання	Результати навчання
Модуль 8. <i>Розвиток техніки гри правою та лівою руками. Специфічний гітарний спосіб-прийом гри legato.</i>	Динамічні відтінки <i>mf, mp, crescendo, diminuendo</i> . Специфічний гітарний спосіб-прийом гри <i>legato</i> : у висхідному та низхідному русі. Комбінування способів звуковидобування <i>tirando</i> та	Змінює силу звука, відтворює динамічні відтінки <i>mf, mp, crescendo, diminuendo</i> відповідно до позначень у музичному тексті. Правильно застосовує специфічний гітарний спосіб – прийом гри <i>legato</i> .
	<i>apoyando</i> в межах виконання одного музичного твору. Застосування різних аплікатурних формул під час гри гітарного арпеджіо з використанням різних ритмів. Акомпанемент та його різновиди. Розширення гармонічної фактури гри: септакорди в першій позиції. Літерне позначенням нот та акордів (за німецькою та англійською системами). Хроматичне транспонування однопозиційних аплікатур мажорних та мінорних гам із застосуванням дуолей, тріолей, квартолей та пунктирного ритму. Мелодичний мінор. Гама мелодичного мінору зі зміною позицій.	Поєднує способи звуковидобування <i>tirando</i> та <i>apoyando</i> в гармонічному та мелодичному викладі. Грає самостійно розібраний музичний твір, що виконується в межах діапазону I-VIII ладів. Читає нотні та акордові послідовності, зображені за допомогою літерних позначень. Грає однопозиційні аплікатури мажорних та мінорних гам від різних ладів. Акомпанує сольному виконанню мелодії із застосуванням акордів та/або арпеджіо.
Модуль 9. <i>Технічні прийоми баре (мале, напівбаре),</i>	Прийом гри баре та його різновиди: мале баре, напівбаре. Прийом гри <i>rasgueado</i> . Зміна тембру гітари під час	Правильно застосовує прийоми мале баре, напівбаре та <i>rasgueado</i> під час виконання музичного твору. Грамотно відтворює складові музичної

<p><i>rasgueado.</i></p>	<p>застосування прийомів мале баре, напівбаре, <i>rasgueado</i>.</p> <p>Складові музичної фактури. Поєднання гамоподібної, акордово-арпеджованої та акордово-гармонічної фактур.</p> <p>Самостійний розбір нотного тексту, що поєднує гамоподібні, акордовоарпеджовані та акордовогармонічні фактури.</p> <p>Елементи нескладної поліфонічної фактури. Елементи імпровізації під час гри на гітарі.</p>	<p>фактури (мелодія, бас, акорд) та їх поєднання в музичному творі.</p> <p>Передає за допомогою динамічних відтінків, темпоритмічних особливостей та фразування образи музичних творів.</p> <p>Виділяє різні інтонаційні лінії під час виконання твору з елементами поліфонії.</p> <p>Грає самостійно створену мелодію до вірша або музичні інтонації до казкових персонажів (на вибір учня/учениці) або музичні інтонації до емоційних станів (веселий, сумний, замріяний, обережний тощо), вдало передаючи відповідний образ.</p>
--------------------------	---	---

Завдання підсумкового контролю

Грає напам'ять 3 різнохарактерних твори (на спільний вибір викладача і учня/учениці), 1 з яких – вивчений або створений (імпровізований) самостійно.

Підсумки четвертого року навчання: інтонаційно точно відтворює нотний текст музичних творів, які грає; застосовує весь спектр засобів музичної виразності, що передбачені

в нотних текстах (в межах навчальної програми); правильно застосовує технічні прийоми, опановані в межах навчальної

програми; розкриває образи музичних творів, які виконує та/або грає власну

імпровізацію чи акомпанемент; демонструє культуру публічного виступу, дотримується всіх правил

поведінки на сцені, виступає впевнено.